

La Comédiathèque

Karantena

Jean-Pierre Martinez

comediatheque.net

Tekst ove drame može se besplatno preuzeti. Međutim, prava na izvođenje, koja predstavljaju pravednu naknadu za autorov rad, zakonska su obveza. Bez obzira na to jeste li amaterska ili profesionalna kazališna skupina, morate zatražiti odobrenje za izvođenje drame i platiti odgovarajuću autorsku naknadu za produkciju. Za kontakt s Jean-Pierreom Martinezom i zahtjev za odobrenje za izvođenje jednog od njegovih djela:

<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>

<https://comediatheque.net/contact-form/>

Karantena

Jean-Pierre Martinez

Prijevod na hrvatski: autor

Četvero ljudi koji se međusobno ne poznaju protiv svoje volje nađu se u karanteni u prostoru za koji se ispostavi da je napušteno kazalište. Iza zamišljene staklene stijene promatraju ih ljudi (publika). Navodni bolesnici pitaju se: kojim su se virusom mogli zaraziti? Što im zapravo prijeti? Kada će i kako sve to završiti? Malo-pomalo postaje jasno da se radnja odvija u bliskoj budućnosti u kojoj Veliki Brat ima potpunu vlast i da razlog karantene možda nije isključivo medicinske prirode.

Likovi:

Dom

Pat

Max

Sam/Kim

Spol likova nije presudan, a uniseks, gotovo uniformiran izgled obilježje je svih likova. Glumci tijekom predstave mogu i mijenjati uloge, pri čemu je svaka uloga označena kostimom (plave, ružičaste ili zelene bolničke halje pacijenata, bijela kuta medicinskog osoblja, crno odijelo u maoističkom stilu). U ovoj verziji Dom i Max su muškarci, a Pat i Sam/Kim žene.

© La Comédiathèque

Prvi čin

Pozornica može ostati prazna, osim jedne ili dvije stolice. Dom ulazi nesigurnim korakom. Na sebi ima bolničku halju kakvu nose pacijenti (plavu, ružičastu ili zelenu). Zbunjeno gleda oko sebe, a zatim sa zaprepaštenjem primjećuje publiku i prilazi joj, promatrajući je zabrinuto. Pat, odjevena jednako kao on, ulazi iza njega.

Pat – Dobar dan.

Iznenaden, Dom se trgne, okrene i ugleda Pat.

Dom – Preplašili ste me...

Pat – Oprostite... Znači, i vi ste...?

Dom – Da...

Neugodna tišina.

Pat – Već smo se negdje vidjeli, zar ne?

Dom – Mislim da smo bili u istom vagonu.

Pat – Vagon 13, je li tako! Ne znam ima li to ikakve veze...

Dom – Veze? Mislite s brojem 13?

Pat – S tim što smo oboje ovdje! Zato što smo bili u istom vagonu...

Dom – Ne znam. Zapravo uopće ne znam zašto smo ovdje.

Pat – Ni ja. Ništa mi nije jasno. Kad sam izašla iz vlaka, dvojica službenika zatražila su da pođem s njima...

Dom – Jeste li sigurni da su bili policajci?

Pat – Mislim da jesu... Nosili su maske. Zapravo, ne maske... Mislim, one kakve se nose u bolnici. Smjestili su me u kola hitne pomoći i...

Dom – U kola hitne pomoći, jeste li sigurni? Jer ako su bili policajci...

Pat – Recimo onda... u kombi.

Dom – U medicinski opremljen policijski kombi.

Pat – Tako nekako... Dovedi su me ovamo i... rekli mi da čekam. A vas?

Dom – Isto... Znači, ni vama ništa nisu rekli.

Pat – Rekli su mi da čekam.

Dom – A... niste čuli ništa drugo?

Pat – Ne... (*Stanka.*) Mislim da je netko spomenuo riječ karantena.

Dom – Aha...?

Pat – I vi ste to čuli?

Dom – Ne baš...

Pat – To je najvjerojatnije, zar ne?

Dom – Karantena, da... Što bi drugo moglo biti?

Pat – To bi objasnilo maske.

Dom – Da... A što ćemo sada?

Pat – Čekati... Tako su nam rekli, zar ne? Rekli su da čekamo.

Stanka.

Dom – Karantena... Ako doista potraje četrdeset dana... Nadam se da će nam prije toga nešto objasniti.

Pat – Kaže se karantena, ali... ne mora nužno trajati toliko dugo. Ovisi o bolesti.

Dom – Mislite da je riječ o bolesti?

Pat – O čemu bi drugom bila riječ? Ako su nas stavili u karantenu...

Dom – Da... Mora da je neki virus.

Pat – Vrlo zarazan, pretpostavljam.

Dom – Da... vjerojatno.

Pat – Ja ne osjećam nikakve simptome. A vi?

Dom – Ne, ni ja.

Pat – Doduše... to ne znači da nismo bolesni. Ovisi o vremenu inkubacije.

Dom – Vi ste liječnica?

Pat – Računalka.

Dom – Računalka?

Pat – Nekad se, mislim, govorilo informatičarka.

Dom – Aha... Znači, razumijete se u viruse...

Pat – Prije svega imam troje djece... A vi?

Dom – Nemam djece.

Pat – Ne, mislila sam... ni vi niste liječnik.

Dom – Ja sam instruktor.

Pat – Instruktor...

Dom – Nekad se, mislim, govorilo profesor. Sutra će valjda reći... dreser.

Pat – Jasno...

Dom – Aha? I što vam je jasno?

Pat – Ne, htjela sam reći... o virusima znate još manje od mene...

Stanka.

Dom – Znači, vrijeme inkubacije ovisi o virusu?

Pat – Naravno... Ponekad se prvi simptomi pojave tjedan dana nakon zaraze. Ponekad prije, ponekad poslije.

Dom – Za nekoga tko nije liječnik prilično dobro poznajete širenje epidemija...

Pat – Rekla sam vam, imam troje djece. Kad se jedno razboli, rijetko se dogodi da se i drugo dvoje ne razbole nekoliko dana poslije.

Dom – Ali mi nismo bolesni!

Pat – Možda smo zarazni mnogo prije nego što se sami razbolimo.

Dom – Da... Ako smo uopće nositelji virusa.

Pat – Zato smo valjda u karanteni... Ali sigurno će nam sve objasniti.

Dom – Da, sigurno...

Ulazi Max, odjeven jednako kao i oni.

Dom – Ah... Što je više ludih...

Pat – Što je više ludih?

Dom – Nekad se govorilo: što je više ludih, to je više smijeha... Ma ništa...

Pat – Možda nam gospodin može reći nešto više.

Max, vidno zbunjen, prilazi publici.

Dom – Ne bih se kladio. Ne izgleda baš prisebno.

Pat – Dobar dan.

Max – Ah, dobar dan... Ja... I ja sam upravo stigao...

Dom – Kako znate da smo mi upravo stigli?

Max – Molim?

Dom – Rekli ste: i ja sam upravo stigao. Kako znate da smo mi upravo stigli? Mogli bismo biti ovdje već tjednima...

Max – Ovdje ste već nekoliko tjedana?

Pat – Upravo smo stigli.

Max – Aha... Kao i ja, dakle... Pa to sam i rekao.

Pat – Da...

Max – A... znate li zašto smo ovdje?

Dom – Nadali smo se da ćete nam vi to reći...

Max – Nemam pojma... Pokupili su me čim sam izašao iz vlaka, bez ikakvog objašnjenja. Kao da ja nemam pametnijeg posla.

Pat – A tek ja... Troje djece čeka me kod kuće. Da ne spominjem muža. A vi?

Max – Nisam oženjen. Samo sam skoknuo na jug posjetiti majku u bolnici.

Dom – I ona je bolesna?

Max – Slomila je vrat bedrene kosti.

Pat – To barem nije zarazno...

Max – Da, ali tko će meni platiti ovo vrijeme? Imam dva posla koja moram završiti do kraja tjedna...

Pat – Možda ćemo dobiti neku naknadu. Vi ste obrtnik?

Max – Vodoinstalater.

Dom – A kad vam jedan treba, nikad ga ne možete naći...

Max – Molim?

Dom – Ma ništa...

Pat – Vodoinstalater... Tu sam riječ već čula, ali više ne znam što točno znači.

Dom – Danas se kaže serviser.

Pat – Aha...

Dom – Gospodin je specijalizirani serviser. Popravlja cijevi, odvode, slavine... Vodoinstalater, kako se nekad govorilo.

Max – Tako je.

Dom – Znači, ni vi ne znate zašto su nas zatvorili ovdje?

Pat – Mislite da smo zatvoreni?

Dom – Zatvoreni ili ne, ako smo u karanteni, ne smijemo van, zar ne?

Max – Dakle, mislite da smo u karanteni?

Dom – Prema riječima gospođe stručnjakinje, nositelji smo virusa i zarazni smo. Zato su nas izolirali.

Max – Virus? Koji virus?

Pat – Pa... sigurno neki nepoznat virus. Inače bi već postojalo cjepivo i ne bi nas stavili u karantenu.

Max – Dobro... Ali zašto baš mi? Znate li?

Pat – Mora da smo, a da to nismo znali, bili u kontaktu s nekom bolesnom osobom... Rekli ste da ste posjetili majku u bolnici?

Max – Zbog prijeloma!

Pat – Da... Ali bolnice su pune virusa, zar ne? To svi znaju...

Max – Sad će još ispasti da sam ja kriv...

Dom – Ne uzrujavajte se, čovječe. Nitko vam ništa ne predbacuje.

Pat – A ako ćemo ovdje biti zatvoreni tjednima, bolje da se držimo zajedno.

Max – Mislite da će nas držati ovdje tjednima?

Pat – Ne znamo. Zasad ne znamo ništa.

Stanka.

Max – A vi, kako ste?

Pat – Dobro... Radije bih se odmah vratila kući mužu i djeci, ali...

Max – Ma nije me briga za to. Hoću reći... osjećate li se bolesno?

Pat (*uvrijeđeno*) – Zasad ne.

Max – A vi?

Dom – Dobro sam. Ali... hvala vam što brinete za moje zdravlje.

Max – Ni ja... Ja sam u odličnoj formi.

Dom – Odlično, odlično... Baš nam je drago zbog vas...

Max ponovno pogleda oko sebe.

Max – Znate li gdje smo točno?

Dom – Ne... Iz mrtvačkih kola koja su nas dovezla ništa se nije vidjelo. Zavjese su bile navučene.

Max – Bila su to mrtvačka kola, sigurni ste?

Dom – Jesam li to rekao? Ne, htio sam reći sanitetsko vozilo, naravno.

Pat – Vozili smo se jedva petnaest minuta. Ne možemo biti daleko od kolodvora...

Max – Da... ali ovo nije bolnica.

Pat – Nije... Ali zasad nismo ni bolesni.

Max – Čudno... Kakvo je ovo mjesto...? (*Obilazi pozornicu, a lice mu se ukoči kad ugleda publiku.*) A tko su ovi?

Pat – Ovi? Koji?

Max (*pokazuje prema publici*) – Ovi!

Pat prilazi i škilji prema gledalištu.

Pat – Ništa ne vidim... Od tih svjetala... Zasljepljuju me...

Max – Tamo! Svi ti ljudi koji nas gledaju!

Pat (*ugledavši publiku*) – Ma... što je ovo...? (*Domu.*) Jeste li vidjeli?

Dom – Jesam... To je prvo što sam vidio kad sam ušao.

Pat – Mogli ste nam reći!

Dom – Što?

Pat – Da nas gledaju! Da nas slušaju!

Dom – Ispalo mi je iz glave... Što bi to promijenilo? Nismo ništa skrivili, zar ne? I nismo rekli ništa loše...

Pat – Nadam se...

Max – Ja nisam rekao baš ništa.

Pat – Ovo je noćna mora...

Max – Mislite da nas čuju?

Dom – Mislim da su upravo zato ovdje.

Max – Da nas slušaju?

Pat – U svakom slučaju da nas promatraju. Na promatranju smo. Da vide kako će se bolest razvijati...

Max – Čudno. Mi njih ne čujemo.

Dom – Možda zato što ništa ne govore.

Pat – Ili su iza stakla.

Max – Iza stakla?

Pat – Kao u sobi za ispitivanje, znate... (*Škilji prema reflektorima koji je zasljepljuju.*) I s tim svjetlima koja nam tuku ravno u oči...

Dom – Nikad se nisam našao u sobi za ispitivanje. Barem ne prije danas.

Pat – Ma znate na što mislim. S dobre strane stakla vidite ljude, a oni vas ne vide.

Max – Ljude?

Pat – Osumnjičene!

Max – Da, ali ovdje ih mi vidimo.

Dom – U jedno sam siguran: ako se ikada nađem u sobi za ispitivanje, sigurno neću biti s dobre strane.

Max – S dobre strane...? A koja je to?

Dom – Dobra strana stakla! Ona s koje vidiš, a nitko te ne vidi...

Max – Znači, po vama će njih ispitivati... a mi smo ovdje da gledamo.

Pat – U pravu ste, to nema smisla. Mi nismo policajci...

Dom – Ako vi tako kažete...

Pat – Molim?

Dom – Vidim da se prilično dobro razumijete i u sobe za ispitivanje...

Pat – Što time želite reći?

Dom – Ne znam... O virusima znate sve ili gotovo sve... Znate kako izgleda soba za ispitivanje. Nisu vas valjda oni poslali?

Pat – Oni? Ne razumijem...

Max – Mogli biste biti ubačena agentica. Mislim da gospodin upravo to pokušava reći. Špijunka, ako vam je draže...

Pat – Mislim da svi polako ludimo. Ti ljudi su sigurno liječnici. Tu su da promatraju razvoj naše bolesti, a da se sami ne zaraze.

Max – Najbolje da se pravimo da ih nema.

Dom – Tako je. Pravimo se da je sve normalno... Kao da nismo pokusni kunići u laboratoriju, koje dan i noć promatra stotinu stručnjaka da vide koliko će nam trebati da umremo i na koji način...

Sam ulazi iza njih, odjevena jednako kao i ostali.

Sam – Dobar dan...

Pat – Možda nam gospođa može nešto objasniti... Dobar dan, jeste li vi liječnica?

Sam – Ja sam informatorica.

Pat – Informatorica?

Dom – Nekad se, mislim, govorilo novinarka.

Max – Aha... Dakle, vi ste kao i mi.

Sam – Svi ste vi informatori?

Max – Ne... Hoću reći, vi ste kao i mi... Ne znate zašto su nas doveli ovamo.

Sam – Žao mi je, ali nemam pojma. Samo, čim sam izašla iz vlaka...

Dom – Da, dobro, znamo već...

Sam – Odgovaram vam... Ako znate, zašto me onda pitate?

Max – Ali ne znamo ništa, upravo smo vam rekli!

Sam – Ne morate se odmah ljutiti.

Max – Oprostite, u pravu ste.

Sam – Dakle, izašla sam iz vlaka i... policajci su me doveli ovamo. Nemam nikakvu drugu informaciju. Uopće ne znam zašto su nas priveli.

Dom – Jesu li vam rekli da je riječ o uhićenju?

Sam – Ne izričito, ali...

Pat – Ja sam prije čula riječ karantena. Barem sam tako shvatila.

Sam – Možda su samo rekli da ćete ovdje provesti četrdeset dana...

Dom – To nam je baš pomoglo...

Sam – Ako su nas zadržali, sigurno za to postoji dobar razlog.

Dom – Aha, sad smo dakle u policijskom pritvoru?

Sam – Oprostite... Htjela sam reći na promatranju...

Pat malo stiša glas i diskretno pokaže prema publici.

Pat – Znači, ni vi ne znate tko su svi ti ljudi koji nas gledaju...

Sam primijeti publiku, ali ne pokazuje iznenađenje.

Sam – Ne...

Max – Dakle, i vi ste bili u tom vlaku?

Sam – Vagon 13. Sjedalo 40. A vi?

Pat – 42.

Max – 41.

Dom – 43.

Sam – Znači, sjedili smo jedni pokraj drugih.

Pat – Ili jedni nasuprot drugima.

Sam – To bi moglo objasniti kako nas je zarazila ista osoba... Ali tko?

Sumnjičavo pogleda ostalo troje. Opća zbunjenost.

Pat – Kako izgledamo u ovim haljama... Kao da smo u ludnici.

Max – Ali ludilo nije zarazno... je li?

Sam – Svejedno ćemo izbjegavati svaki fizički kontakt.

Dom – Aha, znači namjeravali ste...

Pat – Izbjegavat ćemo i kašljanje. Ili ćemo barem staviti ruku preko usta.

Dom – A zašto nam onda nisu dali maske? Ako smo zarazni.

Pat – Vjerojatno smatraju da među nama nema smisla. Ako smo već svi osuđeni...

Sam – Osuđeni?

Pat – Oprostite, htjela sam reći zaraženi.

Max – U tom slučaju nema smisla ni stavljati ruku preko usta kad kašljemo.

Dom – Onda se možemo i dodirivati, zar ne?

Sam – Mogli bismo se barem predstaviti prije toga. (*Pruž a Domu ruku.*) Sam.

Nakon kratkog oklijevanja Dom joj pruži ruku.

Dom – Dom.

Isto učini i s ostalima.

Pat – Pat.

Max – Max.

Svi se rukuju s određenom nelagodom. Odjednom se začuje šum iz zvučnika, a zatim glas izvan pozornice.

Glas – Dobar dan svima. Čujete li nas?

Kratka zbunjenost.

Sam – Potvrdno. Čujemo vas pet od pet.

Dom – Recimo ipak četiri od pet.

Glas – Prije svega molimo vas da nam oprostite zbog svih neugodnosti, koje su, nažalost, bile nužne zbog krize s kojom smo svi suočeni. Morali smo hitno reagirati. I nismo imali vremena jasno vam objasniti razloge vašeg pritvaranja... Hoću reći zadržavanja u ovom prostoru za izolaciju, kako bi se izbjegao svaki kontakt s vanjskim svijetom...

Pat – Možemo li sada barem saznati o kakvoj je točno zdravstvenoj krizi riječ?

Glas – Malo je teško objasniti preko zvučnika. Ali ne brinite. Uskoro ćemo vam doći. Do tada ćemo se pobrinuti da vam ništa ne nedostaje. U predvorju su hladnjak i dobro opskrbljeni ormarići, pa ćete imati što jesti. Tu su i vrata koja vode u hodnik sa sobama, a svaka ima kupaonicu i minibar. Sve je prilično skromno, ali vidjet ćete, ima sve što vam treba...

Dom – Sve što nam treba?

Glas – Ima čak i stolni nogomet.

Max – Možemo li barem znati koliko će sve ovo trajati?

Pat – Muž i djeca čekaju me kod kuće. Zapravo, ponajprije djeca...

Glas – Ne brinite. Vaše obitelji, poslodavci ili klijenti su obaviješteni. Želimo vam ugodan boravak i vidimo se uskoro.

Ponovno se začuje šum, a zatim tišina.

Pat – Ugodan boravak?

Dom – Eto... To je sve... Preostaje nam samo šutjeti i čekati...

Sam – Ovo je suludo...

Svi su zapanjeni.

Pat – Nazvat ću muža. Barem da ga obavijestim. (*Vadi mobitel.*) A možda vani imaju više informacija... (*Pritisne tipku i lice joj se ukoči.*) Nemam signala... A vi?

Dom vadi mobitel.

Dom – Ni ja.

Sam – Mora da koriste ometač signala...

Max – Ali zašto?

Zbunjena tišina.

Pat – Znači, stvarno smo odsječeni od svijeta...

Dom – Što ćemo?

Sam – A što možemo?

Stanka.

Max – Mogli bismo nešto pojesti.

Dom – Molim?

Max – Rekli su nam gdje je hrana.

Dom – Znači, drže nas ovdje zatočene, a da ni ne znamo zašto, bez ikakve mogućnosti komunikacije s vanjskim svijetom, a on misli samo na jelo...

Max – Imate bolju ideju?

Dom – Nemam...

Max – Onda vi radite što hoćete, a ja sam gladan kao vuk...

Izlazi. Ostalo troje se pogledaju.

Sam – Istina je da sam i ja malo gladna...

Izlazi.

Dom – Što vi mislite?

Pat – Uostalom... kakve bismo koristi imali od toga da umremo od gladi.

Izlazi. Nakon kratkog oklijevanja Dom krene za njom. Mrak.

Drugi čin

Svjetlo se vraća na pozornicu. Dom i Pat hodaju amo-tamo poput lavova u kavezu. Max ih ravnodušno promatra dok jede komad pizze.

Pat – Zar nas prije nije bilo četvero?

Dom – Jest...

Pat – Četvrta je nestala...

Dom – Kako se ono zvala?

Max – Kim.

Pat – Kim?

Dom – Mislim da je bila Sam.

Max – Sam, da...

Dom – Što su joj mogli učiniti?

Max – Možda su je pustili.

Pat – Pustili su je? A zašto onda nisu i nas?

Dom – Ili je umrla...

Pat – Umrla? Hoćete reći... od te bolesti?

Dom – Ne znam. (*Maxu.*) Što vi mislite?

Max – Da, možda je umrla.

Pat – Vidim da vam to nije pokvarilo apetit...

Stanka.

Dom – Koliko smo već ovdje?

Pat – Rekla bih tjedan dana, zar ne?

Max – Točno sedam dana.

Pat – Pa da, upravo sam to rekla... Tjedan dana. Imam osjećaj da ludim.

Dom – I ja.

Pat – Još nismo za ludnicu. Ali zatvoreni već jesmo.

Max – Uostalom, rekli su nam da ostanemo ovdje.

Dom – Oni? Tko su oni?

Max – Vlast. Mislim, zdravstvene vlasti. Rekli su preko zvučnika. Niste čuli?

Pat – To je samo anoniman glas iz zvučnika...

Dom – Istina. Što mi zapravo znamo? Možda su nas oteli...

Max – Policajci?

Pat – Možda su bili lažni policajci. Imali su maske...

Max – Zašto bi nas netko oteo?

Dom – Da traže otkupninu od naših obitelji? Ja nemam nikoga... A pretpostavljam da ni vi niste milijarderi.

Pat – Imam samo stan koji je zapravo vlasništvo banke dok ne otplatim kredit za pedeset godina. Ne vjerujem da bi moja banka platila otkupninu da me oslobodi... samo zato da mogu nastaviti otplaćivati kredit.

Dom – Osim toga, nitko nije tražio otkupninu.

Max – Barem koliko ja znam.

Dom – Otmičari su valjda shvatili da smo loši klijenti pa su otišli. I zaboravili nas pustiti...

Pat – Ili je ovo talačka kriza. Takve stvari često dugo traju. Ponekad godinama.

Max – Talačka kriza?

Pat – Zašto ne? Imaju neke zahtjeve i prijete da će nas ubiti ako im vlasti ne daju ono što traže.

Max – U tom slučaju loše vam se piše.

Dom – Vama?

Max – Ne, hoću reći... nama. Loše nam se piše. Vlasti već odavno ne popuštaju ucjenama terorista. Čak ni kada su životi talaca ugroženi.

Stanka.

Pat – Mislim da polako počinjemo buncati... Ne, ovo je samo karantena i gotovo.

Dom – Mislite?

Pat – U svakom slučaju radije vjerujem u to. Da ne poludim...

Max – U pravu ste. Ne treba sve gledati crno.

Pat – Najvažnije je da nitko nije bolestan... Ako je ovo doista karantena, na kraju će nas pustiti...

Max – Kakvim smo se to zlom mogli zaraziti?

Dom – Zanimljivo. Rekli ste kakvim zlom, a ne kakvom bolešću.

Pat – Čime bismo se drugim mogli zaraziti osim bolešću?

Max – Ne znam... Samo sam tako rekao... Što vi mislite?

Dom – Ništa. Ne mislim ništa. A i da nešto mislim, ne bih to rekao vama.

Pat se okrene prema publici.

Pat – A i oni su još uvijek tu...

Max – Možda ni oni ne mogu otići.

Pat – Drže li i njih kao taoce, kao nas?

Dom – Ako mogu slobodno otići, stvarno ne razumijem zašto to već nisu učinili.

Max – Da... Jer se ovdje ne događa baš ništa naročito zanimljivo.

Pat – Kao da smo u reality showu. Na kraju ćemo se čak i mi početi dosađivati...

Doktorica Kim ulazi iza njih. Glumi je ista glumica koja je prije igrala Sam. Nosi crno odijelo u maoističkom stilu i osmijeh televizijske voditeljice.

Kim – Dragi prijatelji, dobar dan!

Ostalo troje se iznenađeno okrene.

Pat – Ne nosi istu halju kao mi. Mora da je liječnica.

Dom – Čudno, lice mi je nekako poznato...

Pat – I meni se čini da sam je već negdje vidjela.

Max – Možda će nam napokon objasniti što radimo ovdje...

Dom – Napokon!

Pat – Dobar dan, doktorice. Znači, sad nas puštate?

Kim – Još ne sasvim...

Dom – Mogli biste nam najprije reći tko ste i zašto smo ovdje.

Kim – Ja sam... vaša reformatorica.

Pat – Reformatorica?

Kim – Ovdje sam da vas vratim u formu.

Pat – Mislim da se to nekad zvalo inkvizitorica.

Dom – A sutra će se zvati spasiteljica.

Pat – Ali jeste li vi liječnica?

Kim – U svakom slučaju, doktorica sam... Ja sam doktorica Kim. I ovdje sam da vas izliječim.

Dom – Da nas izliječite?

Kim – Recimo... da vas vratim na pravi put. Put ozdravljenja...

Pat – A kako to namjeravate učiniti?

Kim – Tako da vas reformatiram. Ako je to još moguće...

Pat – Znači, nemate cjepivo.

Max – Kako utješno...

Pat – Ali zašto nas, zaboga, držite ovdje? Vrijeme je da nam kažete.

Kim – Bili ste u kontaktu s opasnom osobom.

Max – Mislite... s nekim tko nosi opasan virus?

Kim – Da, na neki način. Čekamo da vidimo jeste li se i vi zarazili...

Dom – Ali nismo dobili nikakvu terapiju!

Kim – Terapija ne postoji.

Dom – Hoćete reći... nikakva medicinska terapija?

Pat – Ali mi nemamo nikakve simptome!

Kim – Riječ je o stanju čije razdoblje inkubacije može biti vrlo dugo.

Dom – A ako stvarno imamo taj virus, što ćete učiniti s nama?

Kim – Čekamo upute.

Dom – Imam osjećaj da razgovaram s robotom kojem je tvrdi disk malo oštećen. Jeste li sigurni da možda vi nemate virus?

Pat – Ono što je sigurno jest da smo ovdje zatvoreni već tjedan dana, bez ikakvog kontakta s obitelji...

Dom – Čak ni telefonom!

Pat – Signal je blokiran. Virus se ipak ne prenosi telefonom, zar ne?

Kim – Ovisi koji...

Pat pokaže prema publici.

Pat – A tko su svi ti ljudi koji nas promatraju?

Kim – I oni su pokusni kunići.

Pat – I oni? Znači, mi stvarno jesmo pokusni kunići.

Kim – Želimo vidjeti kako će reagirati nakon duljeg kontakta s teško oboljelim osobama poput vas.

Dom – Ali mi s njima uopće nemamo kontakt!

Kim – Imate. Oni vas čuju. I vide vas.

Max – Osjećam se kao hrčak u laboratoriju.

Pat – Da barem imamo kotač pa da malo vježbamo.

Kim – Ovo nije igra, vjerujte mi.

Pat – Ali što je zapravo taj virus?

Kim – Zapravo... nije baš riječ o virusu.

Max – O čemu je onda riječ?

Kim – Više o nečemu što se prenosi slušnim ili vizualnim putem. Ili i jednim i drugim. Oponašanjem, na neki način.

Dom – Aha, sad je odmah mnogo jasnije.

Kim – Netko se u vagonu 13 pred vama ponašao neprikladno, devijantno, a samim time i opasno.

Pat – Kakvo ponašanje?

Kim – Zaista se ne sjećate?

Pat – Ne.

Kim – Nitko od vas?

Dom – Ne.

Kim – Vidjet ćemo. Upravo ste zato zatvoreni ovdje: da provjerimo jeste li zarazni.

Pat – Zarazni? Ali rekli ste da nije riječ o virusu!

Kim – Ako vam je draže: da provjerimo osjećate li potrebu ponoviti taj opasni obrazac ponašanja i tako zaraziti druge.

Pat – I koliko ćete nas još držati ovdje prije nego što budete sigurni da nismo... zarazni?

Kim – Čekamo upute. Zasad se pokušajte prisjetiti.

Max – Prisjetiti čega?

Kim – Onoga što ste vidjeli i čuli u vagonu 13. Ostavit ću vam još malo vremena da razmislite...

Pat – Ali...

Kim – To je sve za danas. Dragi prijatelji, uskoro ćemo se ponovno vidjeti. A dotad, ako vam nešto zatreba, samo nam recite.

Pat – Da vam kažemo? Kako? Zaključani smo ovdje i nemamo nikakav način komunicirati s vanjskim svijetom! Čak ni s room serviceom...

Kim – Ne brinite... Ištite i dat će vam se. Tražite i naći ćete...

Dom – Kucajte i otvorit će vam se?

Kim odlazi.

Pat – Prisjetiti se...

Max – Sjećate li se vi nečega?

Dom – Ne... A vi?

Pat – Ni ja...

Dom – A i kad bismo se nečega sjetili, nitko to ne bi rekao, zar ne?

Max – A zašto?

Pat (*pokazuje prema publici*) – Podsjećam vas da nas slušaju...

Dom – To teško možemo zaboraviti.

Max – Kad znaš da te slušaju... manje si sklon devijantnom ponašanju, zar ne?

Dom – Što je uopće devijantno ponašanje?

Pat – Devijantno u odnosu na što?

Max – To... ne znamo...

Pat – Više ne znamo.

Dom – Nekad smo valjda znali... ali smo zaboravili.

Stanka.

Max – Od svega ovoga ogladnim. A vi?

Max izlazi.

Pat – Taj stvarno misli samo na hranu.

Dom – Pitam se nije li taj idiot ovdje da nas nadzire.

Pat – Već nas nadziru, zar ne?

Dom – Onda recimo da nas nadzire iznutra.

Pat – Špijun? To bi mogao biti bilo tko od nas.

Dom – Da... Zašto ne ja?

Pat – Ne mislim da ste jedan od njih.

Dom – Možda ste vi špijunka. I pokušavate me navesti da progovorim.

Pat – Ako je tako, baš mi ne ide. Ne govorite ništa.

Dom – Samo sam oprezan...

Pat – Onda ću ja govoriti.

Dom – Kako želite.

Pat – Rekla sam da se ničega ne sjećam, ali... to nije sasvim istina.

Dom – Stvarno?

Pat – Nečega se sjećam.

Dom – Slušam vas... (*Pokazuje prema publici.*) Svi vas slušamo...

Pat – Sjećam se para koji je sjedio pokraj nas u vlaku.

Dom – Aha...?

Pat – Muškarac je počeo ženi pričati neku priču.

Dom – Priču?

Pat – Priču o luđacima.

Dom – Baš me zanima.

Pat – Luđak pronade ogledalo. Pogleda se i kaže: ovaj idiot mi je odnekud poznat... Drugi uzme ogledalo, pogleda se i odgovori: naravno da ti je poznat, pa to sam ja!

Dom – I vi to zovete pričom o luđacima?

Pat – U svakom slučaju, samo bi luđak mogao ispričati tako besmislenу priču. Tako su nas uvijek učili, zar ne?

Dom – Da...

Pat – A tu ste priču znali i prije nego što sam vam je ispričala...

Dom – Možda.

Pat – Čuli ste je kao i ja, u tom vagonu.

Dom – Recimo da jesam. I što onda?

Pat – Ženino se lice odjednom... nekako izobličilo. Cijelo tijelo počelo joj se tresti, od glave do pete. Otvorila je usta i iz njih je izašao nekakav isprekidan krik.

Dom – Krik? Kakav krik?

Pat – Ha, ha, ha!

Dom – Ha, ha, ha?

Pat – Ha, ha, ha!

Počne se histerično smijati.

Dom – Tiše, molim vas... A onda?

Pat – Nije izgledalo kao da pati. On ju je pogledao i počeo pokazivati iste simptome.

Dom – Znači, ipak je zarazno. I što se zatim dogodilo?

Pat – Došli su policajci i odveli ih oboje.

Dom – Jasno...

Pat – Naravno da vam je jasno. Bili ste ondje, kao i ja.

Dom – Ne sjećam se...

Pat – Nisam špijunka. Možete mi se povjeriti.

Stanka. Odvede je u stražnji dio pozornice, dalje od publike.

Dom – To se zove smijeh.

Pat – Molim?

Dom – Ta zarazna bolest čije ste simptome upravo opisali. Zove se smijeh.

Pat – Smijeh? Što je to?

Dom – Bolest koju su zdravstvene vlasti uspjele iskorijeniti. Očito ne sasvim.

Pat – Ali kakva je to bolest bila?

Dom – Vrlo stara. Stara koliko i čovječanstvo. Simptomi su bili relativno blagi, ali navodili su ljude na nekontrolirano ponašanje. Devijantno, kako oni kažu...

Pat – Ali upravo sam vam ispričala istu priču, a vi se niste nasmijali.

Dom – Drugi put nikad nije tako smiješno. A i izgubili smo naviku smijati se. Više ne znamo što je smiješno.

Pat – Smiješno?

Dom – Smiješno. Ili komično. Ono što izaziva smijeh. Više se ne znamo smijati.

Pat – A vi? Dogodi li vam se... da se smijete?

Dom – Mislite potajno? Jer inače... Vidjeli ste što se događa onima koje uhvate da se smiju.

Pat – Pa?

Priđe joj i govori tiho.

Dom – Pripadam jednoj skupini.

Pat – Terorističkoj skupini?

Dom – Ako hoćete. Održavamo tajne sastanke. Pričamo viceve i smijemo se. Ili barem pokušavamo...

Pat – Priče o ludacima?

Dom – Zar čovjek mora biti lud da bi se rugao vlastima? Ili čak Vrhovnom Vođi...

Pat – Ali kritizirati vlasti je zabranjeno, zar ne? A nepoštovanje prema Vrhovnom Vođi je svetogrđe.

Dom – Nekad je svetogrđe bilo dopušteno.

Pat – Kako sve to znate?

Dom – Pronašli smo knjige.

Pat – Knjige?

Dom – I novine.

Pat – Što je to?

Dom – Kao tableti, samo su slova crnom tintom otisnuta na papiru.

Pat – Kao na ambalaži?

Dom – A budući da to ne ide preko mreže, nemoguće je kontrolirati.

Pat – I naravno, zabranjeno je.

Dom – Nekad nije bilo... Bilo je to drugo vrijeme.

Pat – Ne sjećam ga se.

Dom – Vrijeme koje su svi zaboravili. Vlasti su učinile sve da tako bude. Između ostalog, spalile su sve knjige.

Pat – Smijeh...

Dom – Govorilo se da je svojstven čovjeku. Da ga razlikuje od društvenih životinja poput pčela, mrava ili termita...

Pat – Ostala nam je inteligencija.

Dom – Ali još koliko dugo... Profesori su postali instruktori. Političari su postali reformatori. Informatičari su postali računalci, a već su gotovo računala...

Max se vraća. Prekidaju razgovor i zauzmu ravnodušan izraz.

Pat – Jeste li se dobro najeli?

Dom – Je li bilo dobro?

Max – Odlično.

Pat – Što je bilo danas?

Max – Pizza.

Dom – Opet?

Pat – Koliko će nas još držati zatvorene ovdje i hraniti pizzama?

Max – Ja volim pizzu.

Dom – A da pobjegnemo?

Max – Pobjeći? Ali to je zabranjeno, zar ne?

Dom – Naravno... Šalio sam se.

Max – Naravno da je zabranjeno. A mogli bismo zaraziti i ljude vani.

Dom – Publiku, recimo. Trenutačno baš ne izgledaju kao da se dobro zabavljaju, ali...

Max – A uostalom, brzo bi vas pronašli...

Dom – Dobro... Što ćemo onda?

Pat – Je li ostalo pizze?

Max – Pun je zamrzivač. Samo ih treba staviti u mikrovalnu.

Dom – Idem s vama.

Dom i Pat izlaze. Kim se vraća.

Kim – I? Jeste li uspjeli izvući kakvu informaciju iz njih?

Max – Ništa... Počinjem se pitati jesam li baš dobar informator...

Kim – Da, i ja... Dobro... Ali sigurno imate neko mišljenje?

Max – Neko što?

Kim – Što mislite?

Max – Ništa. Uvijek ste mi govorili da previše mislim, Šefice. I da to može biti opasno...

Kim – Uostalom, već imamo dosjee o njima.

Max – A o meni imate dosje?

Kim – Naravno! Čak ste ga sami sastavili, nakon što ste sami sebe prijavili policiji kako biste dobili nagradu. Ne sjećate se?

Max – Da, da... Zbog toga sam proveo deset godina na preodgoju, da me vratite na pravi put, kako vi kažete.

Kim – Kad bi svi bili kao vi, imali bismo mnogo manje problema, vjerujte mi.

Max – Jeste li sigurni da su ti ljudi opasni, Šefice?

Kim – Još sumnjate?

Max – Ne, naravno...

Kim – Budući da od njih niste sposobni izvući ni najmanju informaciju, napisat ćete novi izvještaj o sebi. Napravite popis svih svojih devijantnih misli. Želim ga sutra ujutro na stolu.

Max – Da, Šefice.

Max pogleda oko sebe, pa prema publici.

Kim – O čemu opet razmišljate?

Max – Ni o čemu, uvjeravam vas.

Kim – Vidim da o nečemu razmišljate! Dakle?

Max – Pitao sam se... Što je ovo mjesto?

Kim – Napušteno kazalište.

Max – Kazalište?

Kim – Mjesto na kojem su se ljudi nekad okupljali da bi se zajedno smijali.

Max – Da bi se smijali?

Kim – U to vrijeme bilo je legalno. Moglo se rugati svemu. Čak i vlastima.

Max – Čak i Vrhovnom Vođi?

Kim – Čak i samome sebi.

Max – Srećom, to je doba zauvijek završilo.

Kim – Da... Nemojte mi reći da opet o nečemu razmišljate...

Max – Idem napisati izvještaj.

Max izlazi. Kim prilazi publici.

Kim – A vi, kako ste? Nema zabrinjavajućih simptoma? Nema nekontroliranih napada smijeha? Dobro, ako budete mirni i poslušni, pustit ćemo vas malo kasnije...

Kim izlazi. Dom i Pat se vraćaju.

Dom – Mislite da je ona?

Pat – Tko?

Dom – Sam! Mislite da je ona špijunka!

Pat – Znači, više ne mislite da bih to mogla biti ja.

Dom – Ne.

Stanka.

Pat – Toga se para jako dobro sjećate.

Dom – Kojeg para?

Pat – Muškarca koji priča priču ženi, a onda se oboje smiju.

Dom – A zašto mislite da se toga sjećam?

Pat – Zato što smo taj par bili mi.

Dom – Da, možda. (*Stanka.*) Nikad se prije niste smijali?

Pat – Nisam. Nisam znala što mi se događa. Kao da... više nisam imala nikakvu kontrolu... Bilo me pomalo sram.

Dom – Razumijem. Prvi put je uvijek tako.

Pat – A vi? Jeste li se prije smijali s drugim ženama?

Dom – Jesam. S drugim ženama. I s muškarcima. Ponekad i u većem društvu.

Pat – U većem društvu...

Dom – I svidjelo vam se?

Pat – Ja... Ne znam...

Dom – Svidjelo vam se.

Pat – Da...

Dom – Vidjet ćete, poslije više ne možete bez toga.

Pat – Upravo me to plaši. Zato su nas i zatvorili ovdje, zar ne?

Dom – Da... Ono dvoje nasuprot nama sigurno su bili policajci.

Pat – Oni su nas doveli ovamo. Bili su maskirani, ali prepoznala sam im glasove.

Dom – Znači, znali ste.

Pat – Jesam. Ali zašto ih toliko brine to što se dvoje ljudi smije?

Dom – Znaju da smijeh ima razoran učinak.

Pat – Razoran? Mislite da je opasan za zdravlje?

Dom – Za zdravlje ne. Zapravo bi mogao biti i koristan. Smijeh je opasan za njih.

Pat – Zašto?

Dom – Kad se počnete smijati svemu, postajete mnogo manje naivni, a time i mnogo manje poslušni. Smijeh je subverzivan...

Pat – A što će učiniti s nama?

Dom – Ne znam. Plaše nas se.

Pat – Plaše?

Dom – Boje se da je smijeh zarazan. I da će ta epidemija odnijeti cijeli sustav. Zajedno s njima...

Pat – Mislite da bi nas mogli ubiti.

Dom – Sigurno su već pomislili na to. Ali ne mogu ubiti baš sve...

Pat – Što ćemo onda?

Dom – Hoćete da vam ispričam još jedan?

Pat – Još jedan vic?

Dom – Ako već moramo umrijeti, bolje da umremo od smijeha...

Pat – Upozoravam vas, udana sam.

Dom – Ne brinite, smijati se ipak nije isto što i varati muža.

Pat – Slušam...

Dom – Dakle, ide ovako...

Pat – Nemojmo ostati ovdje, mislim da nas slušaju...

Dom – U pravu ste... Bolje da odemo u moju sobu...

Izlaze. Kim i Max se vraćaju.

Max – Izvolite, Šefice, moj izvještaj.

Kim – Nije baš opširan... Sigurni ste da ništa niste zaboravili?

Max – Potpuno siguran, Šefice.

Kim – Gdje su nestali? Nisu valjda pobjegli...

Max – Vjerojatno su u svojim sobama.

Čuje se glasan smijeh Doma i Pat.

Kim – Sad barem znamo na čemu smo.

Max – Da... Očito su se zarazili virusom.

Ponovno slušaju njihov smijeh, pomalo nelagodno i uznemireno.

Kim – Jeste li se vi ikada smijali?

Max – Nisam. A vi?

Kim – Izgleda bolno, zar ne?

Max – Ne znam, kažem vam da se nikad nisam smijao. Pokušavate me opet uhvatiti u zamku?

Novi provali smijeha izvan pozornice.

Kim – Ovaj put nemamo izbora. Moramo izvijestiti Vlast...

Mrak.

Treći čin

Kim stoji, još uvijek u crnom odijelu u maoističkom stilu. Dom, Pat i Max sjede. Dom i Pat i dalje nose plave, ružičaste ili zelene bolničke halje pacijenata, dok Max sada nosi bijelu kutu kakvu nosi medicinsko osoblje.

Kim – Dragi prijatelji, prije svega hvala vam što ste se odazvali našem pozivu.

Pat – Kao da smo imali izbora...

Dom – Mi smo zatvorenici!

Kim pročisti grlo i nastavi kao da ništa nije čula.

Kim – Dakle, okupila sam vas ovdje radi grupne terapije.

Pat – Hoćete reći ispitivanja...

Kim – Znamo da je dvoje među vama od dolaska ovamo imalo napad smijeha. To dokazuje da je barem jedno od vas bilo zaraženo još prije karantene, a da se drugo zarazilo u kontaktu s prvom osobom.

Dom – Ako to već znate, čemu ova farsa od istrage?

Kim – Od krivaca očekujemo da se sami prijave. To je dio terapije...

Max – Mi, da smo se smijali? Pa mi ni ne znamo što to znači. Zar ne, prijatelji?

Pat – Dobro, prestanite... Shvatili smo da ste špijun.

Max – Ali uvjeravam vas da...

Dom – I to vrlo loš špijun.

Max – Dobro, u redu, ubačeni agent možda jesam, ali nisam špijun. Špijuni su oni s pogrešne strane. Mi smo na pravoj strani, zar ne, Šefice?

Kim – Gospodin nije špijun. On je informator.

Dom – A što ste onda vi, točno?

Kim – Ja sam vaša reformatorica.

Dom – Reformatorica?

Kim – Ovdje sam da vas reformatiram.

Dom – To nije izvorno značenje riječi reformator.

Kim – Pogledajte u rječnik pa ćete vidjeti!

Dom – Vi ste taj rječnik potpuno prepisali. Ali pronašao sam primjerak stare enciklopedije i znam što su sve te riječi nekad značile.

Kim – Vlast sada određuje značenje svake riječi, vodeći računa isključivo o dobrobiti Nacije.

Dom – Sve ste prepisali, čak i Bibliju! Boga ste zamijenili Vrhovnim Vođom! I spalili ste sve knjige da ne ostane nikakav trag prošlosti!

Kim – Očito ne baš sve, jer ste neke, čini se, pročitali.

Dom – Sve što se danas može čitati nalazi se na ekranu, preko mreže koju u potpunosti kontrolirate.

Pat – Znači, želite nas reformatirati... Obrisati tvrdi disk i ponovno instalirati operativni sustav, je li tako?

Dom – I vjerojatno instalirati antivirus...

Kim – Smijeh stvara vrlo jaku ovisnost. Kad se jednom nasmijete, uvijek ćete poželjeti ponoviti.

Pat – Po vama je, dakle, smijeh neka vrsta droge?

Dom – U svakom slučaju, laka droga.

Kim – Ovisnost o smijehu slična je ovisnosti o alkoholu. Nikad se potpuno ne izliječite. Možete se suzdržavati od smijeha, ali iskušenje uvijek ostaje.

Max – Jednom alkoholičar, uvijek alkoholičar.

Kim – Vi znate o čemu govorite. Poslali su vas na desetogodišnje odvikavanje. Potajno ste pili alkohol. I sami ste se prijavili policiji.

Max – Sad više ne pijem.

Dom – Ali zato jede kao da nema sutra...

Max – Onda je ova terapija nešto poput sastanka anonimnih alkoholičara?

Kim – Upravo tako... Sastanak Anonimnih smijača.

Pat – Čiji je cilj otkriti one koji se potajno smiju.

Kim – Točno.

Dom – A kako ćete to napraviti?

Kim – Ispričat ću vam priču. Navodno smiješnu. Pa ćemo vidjeti tko će se od vas početi smijati.

Pat – Shvaćam. Dakle, test na zarazu.

Dom – Zanimljivo, ali koju god priču ispričali, sumnjam da ćete ikoga nasmijati.

Kim – A zašto?

Dom – Zato što se čovjek može smijati samo s ljudima koji na to pristaju i u dobrom društvu.

Pat – Drugim riječima, kažete nam da će prvi koji se nasmije završiti u logoru za preodgoj.

Dom – Ili još gore, biti pogubljen.

Kim – Kako ste pogodili?

Pat – Već umirem od smijeha...

Kim – Dobro, svejedno ću vam ispričati priču.

Max – Slušamo vas, Šefice.

Kim – Luđak pronađe ogledalo. Pogleda se, ugleda svoje lice i kaže: ovaj idiot mi je odnekud poznat. Drugi uzme ogledalo, pogleda se i odgovori: naravno, pa to sam ja.

Max – To je potpuno idiotski.

Kim – Upravo je zato smiješno, zar ne? Barem mislim.

Dom – Ovisi i o tome kako se ispriča.

Pat – A još više o tome tko priča.

Kim – Mislite?

Pat – Kad znate da će vas pogubiti ako se nasmijete, to baš i ne pomaže.

Kim – Mislite?

Pat – Pa ne.

Kim – Shvaćam što želite reći... Onda recimo ovako... prvi koji se nasmije dobije pljusku! Tko se želi igrati sa mnom?

Ostali šute.

Max – Ja ću se igrati s vama, Šefice.

Kim – Dobro... Ako se nasmiješ, gubiš...

Oboje uzmu po čašu vode i otpiju gutljaj, zadržavajući vodu u ustima. Zatim se uhvate za bradu. Dugo ostaju nepomični i tihi, ozbiljno se gledajući ravno u oči. Ostali ih zbunjeno promatraju. Max se malo-pomalo počinje smješhati, a zatim prasne u smijeh i pritom ispljune vodu drugome u lice. Budući da je smijeh zarazan, i svi ostali prasnu u smijeh.

Kim – Znači, svi su zaraženi...

Dom – Jedan je od naših, smije se kao i ostali...

Kim (Maxu) – Dobro, vi ste sada stvarno u karanteni.

Max pokušava ponovno postati ozbiljan.

Max – Na zapovijed, Šefice.

Ali Max se ne može prestati smijati.

Kim – Vama je ovo smiješno?

Max – Uopće nije! Mislim, jest, ali...

Dom – Vidite da i vi možete biti smiješni kad hoćete. Točnije, kad ne želite...

Svi se nastavljaju pomalo histerično smijati. Kim izgleda vrlo nelagodno, gotovo prestrašeno tim smijehom.

Kim – Naređujem vam da se prestanete smijati!

Ali ostali, obuzeti napadom smijeha, ne mogu stati. Kim začepi uši i naglo izađe. Dom, Pat i Max postupno se prestanu smijati.

Dom – I? Kakav je osjećaj?

Max – Smijati se? Ne znam... Mislio sam da boli. Zapravo je prilično ugodno.

Pat – Vrlo ugodno...

Max – U svakom slučaju, čovjeku lakne.

Dom – A nekad se čovjek smio smijati u javnosti...

Pat – Kako smo uopće došli do ovoga?

Dom – Počelo je davno i uvodilo se postupno. Najprije je bilo zabranjeno smijati se nekim stvarima. Religiji, primjerice...

Max – I vlastima, naravno.

Dom – Onda su od Vrhovnog Vođe napravili novog Boga i svaka je kritika postala svetogrđe.

Max – Zabranili su i alkohol, jer se pijani ljudi lakše smiju.

Dom – Vlast je sastavila popis tema kojima se još smjelo smijati. S godinama je taj popis postajao sve kraći.

Max – Na kraju su zaključili da je najjednostavnije zabraniti smijeh.

Dom – I tako smo malo-pomalo, od toga da se nismo smjeli smijati svemu, stigli do toga da se više nismo smjeli smijati ničemu...

Max – Na kraju se nismo smjeli smijati čak ni sami sebi...

Dom – Ni siromašni se više nisu smjeli smijati vlastitoj nesreći.

Pat – Ali kako su uspjeli provesti tu zabranu?

Dom – Vlasti su smijeh proglasile duševnom bolešću. Svatko koga bi uhvatili da se smije odmah bi bio interniran.

Max – I naravno, uklonili su sve što bi moglo izazvati smijeh.

Dom – Zabranili su novine, zatvorili kazališta, zavladała je opća autocenzura...

Max – Klaunovi, humoristi i glumci smatrani su opasnim teroristima.

Dom – Sa smijehom se postupalo kao nekoć s gubom. Neke su ljude žive zazidali u vlastitim kućama jer ih je netko čuo kako se smiju.

Max – Natjerali su i cijelo stanovništvo da nosi maske.

Dom – Navodno radi zaštite od virusa. Zapravo zato da se više ni na čijem licu ne vidi čak ni osmijeh. Te su maske postale poput brnjica.

Max – Kao nekad u nekim religijama.

Dom – Prije nego što je Vlast postala jedina religija.

Max – Malo-pomalo više se nije čuo ničiji smijeh.

Dom – Zabranom smijeha, naravno, zabranili su i kritiku i prosvjed.

Max – Nema više društvenih sukoba, nema političkih rasprava, pa nema ni izbora.

Dom – Kao što je već bilo u mnogim svjetovnim ili vjerskim diktaturama.

Max – Vlast je mislila da je tu bolest zauvijek iskorijenila. Ali nedavno su se ponovno pojavili pojedinačni slučajevi. Vi ste među njima.

Pat – Što će učiniti s nama? Ubiti nas?

Max – Prije nego što vas uklone, budući da vas smatraju nepopravljivim smijačima i stoga neizlječivima, htjeli su vas iskoristiti za pokuse.

Pat – Pokuse?

Max – Proučiti reakciju publike na kontakt s vama, promatrati kako se bolest širi i vidjeti kakvu štetu smijeh može izazvati kod zdrave populacije.

Pat pogleda publiku.

Pat – Znači, mi smo ih trebali nasmijati?

Dom – Znamo samo nekoliko loših viceva...

Pat – Morat ćemo ponovno naučiti smijati se i nasmijavati druge.

Stanka.

Max – Ali što će se dogoditi ako nas Vrhovni Vođa napusti?

Dom – Neće biti kraj svijeta. Bit će to prije novi početak. Instruktori će ponovno postati profesori. A reformatori će ponovno postati političari...

Max – A informatori poput mene? Ja ništa ne znam raditi! Što ću postati?

Dom – Ako ništa ne znate raditi, uvijek možete postati glumac.

Mrak.

Četvrti čin

Pat zabrinuto hoda amo-tamo. Prilazi publici.

Pat – Ne brinite, uskoro će pustiti i vas. Barem se nadam...

Dom ulazi.

Dom – Ima li što novo?

Pat – Još ništa. Činilo mi se da vani čujem neku gužvu. Ali zvuk je vrlo prigušen.

Dom – Kazališta su uvijek dobro zvučno izolirana.

Pat – Gdje je nestao špijun?

Dom – Dovršava pizze...

Pat – Još smo zaključani ovdje, odsječeni od svijeta. Danima nemamo nikakvih vijesti izvana.

Dom – Kad u zamrzivaču više ničega ne bude, umrijet ćemo od gladi. A mislili smo da ćemo umrijeti od smijeha...

Pat – Mislite li da ćemo odavde izaći živi?

Dom – A zar nismo već bili mrtvi i prije ove karantene...?

Pat – U pravu ste. Jedina prava bolest od koje već dugo bolujemo jest kronična sumornost.

Dom – A smijeh bi prije bio protuotrov.

Max se vraća.

Max – Čujem neke čudne zvukove vani... A vi?

Dom – Ne...

Sve troje osluškuju.

Pat – Da, možda... Dolazi izdaleka...

Dom – Zvuči kao... eksplozije, zar ne?

Max – Eksplozije? Onda eksplozije smijeha.

Kim se vraća. Lice joj je iscrpljeno, a odjeća razbarušena. Nosi znak zabrane smijeha: na papiru pričvršćenom za okrugli okvir s crvenim rubom nalazi se nasmiјano lice poput emotikona, precrtano crvenom crtom.

Max – Ne izgledate dobro, Šefice. Što se dogodilo?

Kim – Situacija se promijenila...

Max – I ne nabolje, koliko vidim.

Kim – Ovisi za koga.

Max – Epidemija se širi?

Kim – Nažalost, prerasla je u pandemiju planetarnih razmjera. Potpuno nekontroliran val smijeha. Opći napad smijeha. Iz svih dijelova grada stižu vijesti o eksplozijama smijeha.

Max – Zar je toliko ozbiljno?

Kim – Smijeh izbija na svakom uglu. Policija je potpuno nemoćna. Još gore: mnogi su policajci već umrli od smijeha... Smiju se dok im se čeljusti ne ukoče. Rebra im pucaju od smijeha! Previjaju se od smijeha! Padaju od smijeha! Smiju se kao luđaci! Valjaju se po podu od smijeha! Pišaju od smijeha! Plaču od smijeha!

Max – A od smijeha se može i plakati?

Kim – Znate onu staru izreku: što je više ludih, to je više smijeha?

Max – Ne.

Kim – E pa mogu vam reći da je cijeli svijet poludio!

Dom – Znači, revolucija je počela...

Kim – Cijeli se naš sustav raspada. Vlasti su podnijele ostavke, a Vrhovni Vođa napustio je zemlju.

Max – Vrhovni Vođa? A kamo je otišao?

Kim – Zatražio je politički azil u Vatikanu. Tamo barem ne riskira da umre od smijeha.

Pat – A što ćete učiniti s nama?

Kim – Više nema smisla držati vas u karanteni. Slobodni ste.

Dom – Napokon... Jedva čekam to vidjeti. Ljude koji se smiju na ulici, u javnom prijevozu, a možda sutra i u kinima i kazalištima.

Kim – Meni to uopće nije smiješno.

Pat – Hajde! Dodite se smijati s nama!

Dom – Znate li ovaj? To je priča o luđaku koji je cijelom svijetu htio zabraniti smijeh...

Max – A na kraju se upravo on guši od smijeha.

Ostali prasnu u glasan smijeh. I Kim zahvati nervozan napad smijeha koji ubrzo prelazi u grčeve, pa se sruši. Pat se sagne nad njom.

Pat – Mrtva je! Znači, stvarno se može umrijeti od smijeha?

Max – To je pojava koju smo nedavno primijetili. Dužnosnike Vlasti smjesta pokosi gromoglasan smijeh.

Dom – Zato su po svaku cijenu htjeli zaustaviti epidemiju.

Pat (*Maxu*) – Ali vi niste umrli.

Max – Vjerojatno zato što ni sam više nisam vjerovao u to...

Dom – Na neki ste način već bili cijepljeni. Kao i mi!

Pat – Znači, slobodni smo?

Dom – Ponovno se smijemo smijati svemu!

Pat – A mi smo mislili da smo ovdje zbog ptičje gripe ili Tsingtaovirusa.

Max – Što ćemo sada?

Dom – Ponovno ćemo naučiti smijati se. Ponovno ćemo naučiti živjeti.

Pat – Pomalo me strah...

Dom – To je normalno. U početku oslobođeni robovi ne znaju što bi sa slobodom.

Max – Smijem li ponovno početi piti?

Pat – Naravno! Ali možda vam više neće ni trebati.

Max – Divno! Ali istina je, od toga se čovjeku malo zavrti u glavi.

Dom – Da... Mi smo golubovi mađioničara koji je umro.

Max – Što bi to trebalo značiti?

Dom – Rođeni smo iz mađioničarskog trika. Ali mađioničara koji nas je izvukao iz ništavila više nema. Ne znamo ništa o iluziji koja nas je stvorila i više ne znamo što bismo sa svojim krilima...

Pat – Lijepo ste to rekli.

Dom – To je poezija.

Pat – Poezija?

Dom – Još jedna stvar koju su bili zabranili.

Pat – Ima li još takvih stvari?

Dom – Puno! Orgazam, primjerice. Ni vi ne znate što je to?

Pat – Rekla sam vam, udana sam...

Dom – Pokazat ću vam poslije, nasamo... Vidjet ćete. Orgazam je za ljubav ono što je smijeh za inteligenciju ili kihanje za prehladu. Ne liječi, ali odmah donosi olakšanje.

Kim dolazi k svijesti.

Pat – Gle, ipak nije sasvim mrtva.

Max – Valjda ni ona više nije previše vjerovala u to.

Kim – Što mi se dogodilo?

Pat – Imali ste napad smijeha. Ne brinite, sad će sve biti u redu.

Max – A publika? Zaboravili smo na njih.

Dom – Sad kad ih opet smijemo nasmijavati bez straha od kazne...

Max – Smijemo, Šefice?

Kim – Ipak smo u kazalištu.

Dom – Onda ćemo morati smisliti nove viceve.

Kim – Da, jer onu priču o luđacima koji se gledaju u ogledalo još uvijek nisam shvatila...

Dom – Zapravo, to je simbolična priča.

Kim – Simbolična? A što je sad to?

Dom – Humor je ogledalo. Ogledalo koje glumci pružaju publici kako bi se mogla smijati vlastitim manama.

Pat – I svi se možemo prepoznati u tom ogledalu.

Dom – Svi. Osim luđaka, koji radije razbiju ogledalo nego da vide izobličeno lice koje im ono vraća.

Max – Onda se smijmo!

Dom – To je naša sloboda. I da citiram jednog humorista iz prošlog stoljeća: sloboda se istroši samo ako se njome ne služimo.

Pat – Smijmo se zajedno, ali smijmo se svemu...

Max – Jer ako se danas ne smijemo smijati svemu, sutra se možda više nećemo smjeti smijati ničemu.

Max zgrabi znak zabrane smijeha i nabije ga Kim na glavu. Svi prasnu u glasan smijeh koji se može pojačati unaprijed snimljenim smijehom.

Mrak.

Kraj

O autoru

Jean-Pierre Martinez rođen je 1955. u Auvers-sur-Oiseu (Francuska). Karijeru je započeo kao bubnjar u nekoliko rock sastava, a zatim je radio kao semiolog u oglašavanju. Nakon toga počeo je pisati scenarije za televiziju, prije nego što se posvetio kazalištu i pisanju drama. Napisao je gotovo stotinu televizijskih scenarija i isto toliko kazališnih djela, od kojih su neka već postala klasici (*Petak 13.*, *Strip Poker*). Jedan je od najizvođenijih suvremenih dramatičara u Francuskoj i drugim frankofonskim zemljama. Njegove drame prevedene su na brojne jezike i izvode se na pozornicama diljem svijeta.

Amaterske i profesionalne kazališne skupine koje traže dramske tekstove za izvođenje mogu besplatno preuzeti djela Jean-Pierrea Martineza s njegovih internetskih stranica:

<https://jeanpierremartinez.net/>
<https://comediatheque.net/>

Međutim, prava na izvođenje, koja predstavljaju pravednu naknadu za autorov rad, zakonska su obveza. Bez obzira na to jeste li amater ili profesionalac, morate zatražiti odobrenje za izvođenje djela i platiti odgovarajuću autorsku naknadu za produkciju.

Jean-Pierrea Martineza zastupa Francusko društvo autora (SACD).

Za kontakt s Jean-Pierreom Martinezom i zahtjev za odobrenje za izvođenje jednog od njegovih djela, molimo koristite kontaktni obrazac na njegovim internetskim stranicama:

<https://jeanpierremartinez.net/en/contact-2/>
<https://comediatheque.net/contact-form/>

Ovaj tekst zaštićen je autorskim pravom. Svako neovlašteno reproduciranje, prilagođavanje ili korištenje djela podliježe važećim propisima o autorskom pravu.

Avignon – rujan 2026.

ISBN 978-2-38602-480-1

<https://jeanpierremartinez.net/>

<https://comediatheque.net/>

Drama dostupna za besplatno preuzimanje